

АЛЕКС БОЛДИН СТОТИНКАТА

chitanka.info

Стачката в железниците вървеше с пълна сила. Влаковете пустееха на гарите. Хората се вайкаха, суетяха и се питаха, как ще се придвижват до дома и до месторабота? Стачкуваха и зърнопроизводителите. Блокирали бяха с машините магистрали и КПП-та. Никой от тях вече не вярваше на лъжите на правителството. Стачкуваха синдикатите срещу внезапните промени в пенсионната реформа. Страната се тресеше от народно недоволство. То бе преляло отведнъж, дълго време потискано и премълчавано. Човешки съдби се преобръщаха всеки ден, защото безработицата вилнееше неудържимо като някаква зла зимна фъртуна. Ставаше онова, което никой не бе очаквал преди изборите. Доверието в държавата рухваше главоломно. Кризата се зъбеше със свирепа паст срещу всеки беден българин, който досега все някак успяваше да преживява с мизерния си доход. Никой не беше сигурен за бъдещето си, защото нищо не беше сигурно. Днес имаше хляб, а за утре не се знаеше. Никой не можеше да стресне българина през вековете, но сега... сега ставаше точно това и ставаше бързо, без да пита и подготвя.

Казват, че бедността е порок. Дори да е така! Но затова винаги си има някаква съществена и много важна причина, която в повечето случаи е пренебрегвана. Една злощастна човешка съдба никога не бива да бъде отминавана с безразличие, поне докато изградената социална система се нарича „демократична“.

Подобни разсъждения обаче не вълнуваха вече Ангел, по простата причина че немотията бе затъпила съзнанието му до степен, от която вече нямаше връщане. Бяха останали единствено първосигналните желания от рода на „да се наям“, „да се напия“, „да намеря топло място за сън“.

Последните дни на ноември бяха изненадващо топли и сухи, щастливо обстоятелство, защото скъсаните му обувки нямаше да издържат изпитанието на дъжд и сняг. Излиненият балтон, единствената му защита от ноемврийския студ, почти не топлеше. Зеленият пуловер под него беше целият на дупки, дрипав, не виждал игла и конец цяла петилетка. От два дни не беше ял. Последните стотинки бе дал за купичка кисело мляко, изгълтано на два пъти, за да успокои болката в стомаха. Бе станал рано, гонен от глада. Беше обиколил всички кофи за смет от центъра на града до железопътната гара. В края на булеварда, досами бордюра откри парченце пица,

изхвърлено от учениците на близката гимназия. Видя му се старо, помириса го. Вонеше. Налапа го с усилие. Малкото парче храна въобще не задоволи глада му, а точно обратното. Две-три кучета от бездомната квартална глутница го погнаха с лай. Напразно се опиваше да ги прогони. Някакъв злобен пес с мръсно бяла козина му се хвърли настървено. Беше отнел дневната му хранителна надежда.

Отчупи някакъв клон от близкия храсталак и ги прогони. Тръгна към железопътната гара. В тая ранна утрин лампите ѝ още светеха. Вътре имаше доста павилиони за хранене. Надяваше се да намери нещо и за себе си. Преди година бе отказал цигарите. Това се оказа много добър и сполучлив ход. Помогна му да заделя повече пари за храна. Парите от последната социална помощ похарчи бързо. Удивително е как бързо свършиха.

Не беше стар мъж, някъде около четиридесетте. Беше обаче самотник, от онези, които веднъж хлътнали в блатото на мизерията, трудно излизаха от него. Имаше професия, но дори и с нея не успяваше да намери работа. Преди години работеше в металния цех на един от градските заводи. Взимаше добра заплата. Тя му стигаше за всичко. Постепенно нещата със завода и с него се обърнаха. Заводът фалира и бе затворен, а Ангел отиде на борсата. Ситуацията стана повече от тревожна. Никога не бе изживявал подобно нещо. Какво пък, не беше единственият безработен.

От трудовата борса го уредиха на работа — нощна охрана в строителна фирма. Това непривично занимание не му се понрави. Хвана язва от нередовното хранене. Сънят му се влоши. Накрая напсува шефа си и напусна. От този момент всичко с него потръгна надолу. Търсеше работа, но не намираше. Вземаше от приятели по някой лев назаем. Трудно обаче връщаше парите, защото нямаше доходи. Хората бързо усетиха положението и спряха да му дават.

Ходеше по зеленчуковите пазари. Помагаше на търговците в пренасяне на стоката за по една цигара или кафе. Подиграваха го, но му даваха. Кофите за смет станаха редовните му обекти на внимание. Ровеше в тях с една пръчка, а ако откриеше някаква развалена храна, я тъпчеше с радост в джобовете. После си избираше кътче, за да я изяде необезпокояван, далеч от хорските погледи. Това му стана така привично, че вече не му правеше впечатление. Неусетно се превръщаше в някакво затъпяло, диво животно.

Значителните политически събития в страната започваха да убягват от вниманието му. Изборите не го интересуваха. Преди години, когато започнеше изборна кампания, Ангел се редеше на опашка и се записваше в някакви списъци. Получаваше голямо парче хляб с три кебапчета и бутилка бира. Но това бе в самото начало, после почти не можеше да се дореди за тая облага. Изместиха го циганите. Те идваха на тумби, с цялото си домочадие. Изтласкваха го с лакти и юмруци. Не му даваха възможност да пристъпи дори и да получи онова, което щедрата партия раздаваше. Изгуби и документите си. Не го пускаха вече да гласува. „Какво пък! Такъв е животът!“ — казваше си и примирено търсеше други източници за препитание.

През лятото на 1997-ма успя да се запише като общ работник в строителна бригада за изграждане на пътя Мездра — Ботевград. Тези години щеше да запомни като години на усилен и изнурителен труд. Извозваха ги с автобуси в ранен час от областния град. Вечер ги връщаха. Работеше се по дванадесет часа на ден. Прибираще се изнурен, скапан от умора. Не бе свикнал на такъв режим. В края на третата година получи хипертоничен пристъп. Откараха го с кола до ботевградската болница. Там му казаха, че е изкарал лек инсулт. Разбра, че нещата със здравето му са много сериозни и напусна работа. Изплатиха му някакво обезщетение. То му стигна единствено да си заплати лечението и да преживее още някакви си 4–5 месеца крайно оскъдно и с големи лишения.

В началото на новото хилядолетие се раздели и с квартирата. Не бе плащал четири години наем и хазаите го изгониха.

Нямаше къде да се подслони. Беше станал клошар. Късметът го насочи към някакъв изоставен строеж в центъра на града. Нощуваше в него. Един ден собствениците оградиха строежа с телена ограда. Трябваше да го напусне. Смени го с недостроена кооперация в краен жилищен квартал. За нощувка си избра малка ниша, проектирана за тоалетна. Напълни я със стари вестници, кашони от велпапе и стари парцали, които намираще в кофите за смет. Така изкара почти две зими. От глад и студ обаче се разболя. Лежеше в мрачната дупка и изгаряше от висока температура.

Луд късмет бе, че го откри негов „събрат“ по мизерия. Цяла седмица му носеше парчета сносна храна. Успяваше да я събере край кооперативния пазар в жилищния комплекс. В единия ъгъл на нишата

разпалваше огън и вареше чайове от някакви билки, които сам береше. Даваше му да пие, хранеше го с корави хлебни отпадъци. И той оживя. Оживя, без сам да знае как.

Народната поговорка казва, че котките имали седем живота. Никой обаче не се бе произнесъл колко живота има един несретник, подложен на жажда, глад и студ. За себе си бе сигурен. Животът трябваше да се живее. Чувстваше го, знаеше го, както знаеше, че малкото му име е Ангел. Фамилията си обаче почти не помнеше.

С „колегата“ делиха квартира почти година, докато една вечер той не се върна. Попита за него и му казаха страшната новина. Бил пресрещнат от цигани и бил пребит до безсъзнание. Видели го, че носи нещо под мишница. Поискали му го, а той се възпротивил. Така започнало всичко. Повече и не се свестил. Починал на една пейка, без да успеят да му помогнат. Такъв е краят на бездомниците. Вероятно такъв ще бъде и неговият. Какво ли можеше да стори? Събра каквото имаше да събира от „имуществото“ си и се премести в района на железопътната гара.

Точно зад коловозите, срещу гарата, се намираше един изоставен цех на запустелия завод за дървени калъпи. Оградата беше паянтова. Без много усилия Ангел проби дупка в нея и се вмъкна вътре. Халето, където преди години складираха калъпите, беше пусто. Няколко ръждясали машини прашасваха в единия му ъгъл. До тях си направи новото „леговище“. Така можеше да се нарече това негово място за нощуване, събрано от подръчни материали. Прозорците на голямото хале бяха изпочупени. Нощем през тях влиаха ята от прилепи. Летяха над него и цвърчаха пронизително.

В началото му беше страшно. После свикна. Дори не се будеше от птичия им писък. На какво ли не свиква човек, останал без дом и покрив над главата си. Хубавото в случая бе, че се намираше близо до железопътната гара и хранителните павилиони в нея. Там имаше скара бира, две закусвални и реалната възможност да изпроси някоя стотинка от пътници с доброжелателни чувства.

Ако го попиташе човек коя дата, кой месец и коя година е, трудно би му отговорил. Така бе загубил представа за времето, че сякаш не бе човек, а някакъв абориген, хванат някъде в пустините на Австралия и доведен в центъра на цивилизацията. Нямаше начин това да не се случи. Ангел живееше без информацията и без благата на същата тая

цивилизация, която го бе захвърлила в собственото си мръсно, кално и вонящо дъно. Непонятно е, как един цивилизован човек може да се превърне от мислещо и съзнателно същество в някакъв непонятен индивид, ръководен само от първични инстинкти. Най-важните от тях бяха инстинктите за самосъхранение и търсене на храна — нещото, без което животът не би могъл да съществува.

В една мъглива ноемврийска утрин, изнемощял от глад, Ангел бе седнал на пейка в чакалнята на железопътната гара. Чакаше пристигането на софийския влак. Пътниците, макар и да бързаха, понякога се спираха и му пускаха в протегнатата ръка дребни монети. Тези монети бяха жизненоважни за съществуването му, защото с тях си купуваше храна, баничка или вафла, според случая. Много се учуди, когато откъм входа чу името си. Обърна се в посоката на гласа. Вгледа се в човека, зовящ го по име.

— Ангеле, бе! Не ме ли позна? Аз съм Николай, твоят приятел от завода. Не съм те виждал от много време... Като те гледам, имам чувството, че много си закъсал. Ела, ела да си поговорим. Току-що се прибирам от София. Хванах се на работа в метрото. Работата е тежка, но е добре платена. Стига ми за храната и за децата. Катето, помниш ли я, е студентка, а Ивчо — синът, сега завършва гимназия. Жената е безработна, но моята заплата стига за всички. Живеем много икономично и ни стига. Ти как си? Кажи, как я караш?

— Ъ-ъ-ъ, Николай...? Кой беше ти? — измуча Ангел.

— Хайде, сега! Не се прави, че не ме познаваш!

— Николай... Николай... Завода... Къде... — Ангел редеше нечленоразделни звуци и мъчително бърчеше чело в опит да си спомни за онова време, за което вече нямаше никакви спомени.

— Какво е станало с теб бе, човеко? Да не си болен?

— Да... Не съм добре... Инсулт...

— Да-а! Ясно! Е, съжалявам, приятел... Не ме ли помниш? Навремето бяхме приятели. Работехме в една смяна. Ти работеше на десеттонната преса, а аз на струга. Изпълнявахме плана на комунистите и взимахме жалките си заплати. И сега животът не е розов, но ако успееш да намериш работа, ти се дава възможност да живееш и да поддържаш цяло семейство. А ти, струва ми се, не си от хората, които работят. Минаха почти двацет години от онова време. Какво ли си преживял? Не се ли ожени? С другарка до теб е някак по-

леко. Трябваше да го сториш още навремето, когато задиряше онова Наде. Беше млад, силен и красив. Би могъл да успееш, ако се бе опитал. Защо не опита, а?

— Наде... Не помня...

— Ех, приятел! Виждам, че не си добре! Аз... трябва да ходя. Чакат ме вкъщи. Я вземи това... Дай ръка, де! Вземи и иди до павилиона, та се нахрани. Ще стигне за всичко, което си пожелаеш. Пет лева са цял обяд! Давам ти ги на стотинки, пък ти ще решиш какво да ги правиш.

— Благо... даря! Нико... лай...

— Жив да си, приятелю! Спомняй си за мен...

— Жив... да... си... Нико... лай...

Двамата се разделиха. Николай тръгна към изхода, а Ангел към павилиона за скара бира. Неочаквано някой го блъсна силно. Обърна се... Две циганета, на възраст 14–15 години, го бяха издебнали и му бяха избили парите от ръката. Едното се наведе, взе изпуснатите пари и с крясъци се отдалечи. Другото го последва. Ангел стоеше като замръзнал със стисната шепа. Там по чудо бяха останали няколко дребни монети.

Несретникът сви юмрук и като гонено животно се втурна към далечния ъгъл на чакалнята. Там отвори бавно длан, втренчи се в нея и преброи монетите. Бяха 29 стотинки. Какво ли можеше да си купи с тях? Трийсет стотинки струваше една евтина вафла. Също толкова беше и цената на кафето от автомата.

Седна изнемоощал на пейката до прозореца. Стискаше силно дланта със стотинките. Нямаше сили да стане. Не беше ял от два дена, а случката го срина психически. Погледът му се зарея наляво, където на витрината бяха наредени най-различни видове вафли. Устата му се напълни със слюнки. Гледаше ги вцепенено и не можеше да откъсне поглед от тях. Адски глад свиваше стомаха му. Язвата го късаше от болки.

Тогава неочаквано, някъде далеч напред, съзря на мозайковия под някаква светлинка. Чудеше се какво ли означава тя. Дали пък... Трябваше да провери. Ако се окажеше онова, за което си мислеше, значи...

Стана с усилие и тръгна към малкия бляскав предмет. Да, наистина! Беше монета! Наведе се с усилие, повдигна и я доближи до

очите си. Беше една стотинка, малка, лъскава, съвсем нова стотинка. Боже! Какъв късмет! Боже! Разрида се от вълнение...

Постави внимателно монетата при другите. Обърна се към витрината с вафлите. Направи крачка, но явно силите му го напуснаха, дали от голямото вълнение, дали от глада. Нямахте сили да стигне до павилиона. Обърна глава надясно. До него се издигаше павилиона за кафе. С тая стотинка не можеше да си поръча така желаното питие. Все пак трябваше да иде до павилиона. Затътри крака бавно и колебливо. Влезе, изправи се пред младата продавачка и протягайки ръката със стотинките, бавно изрече:

— Моля Ви, моля за едно кафе!...

Кафето в павилиона струваше по-скъпо от това на автомата, но продавачката вече го познаваше. Направи му едно силно и дълго кафе. Сипа три лъжички захар и му подаде чашата. Ангел я пое колебливо, приседна край кръглата масичка и отпи първата глътка. Кафявата ароматна течност стопли цялата му същност. Кафето го предпочиташе пред храната. Отпи втора глътка... Имаше чувството, че никога не бе пил толкова вкусно кафе. След няколко щастливи минути то вля сили в тялото му, избистри погледа и му помогна да стане.

Тръгна си. Някъде зад железопътните коловози го чакаше неговият дом. Това беше едно голямо, прашасало бетонно хале, с изпочупени прозорци. Чакаха го и неговите „съквартиранти“ — прилепите. Там, между няколкото ръждясали стари машини, беше леглото му, едно несръчно стъкмено гнездо от кашони и стари парцали... Щеше да легне и да си почине. Щеше да спи дълго, много дълго, цяла вечност... Щеше да прекара нощта, а след това ще дойде новият светъл ден, а с него и новият му късмет.

Да, той беше роден с късмет! Че как иначе?! Ако нямаше късмет, нямаше да срещне Николай и нямаше да намери тая стотинка! Не е ли така?!...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.